

Rapport 2015:8

SLIC-kampanj 2014

– Halk- och fallolyckor på samma nivå

Enheten för region syd

Projektavslut

Projektnamn: SLIC-kampanj 2014 Halk- och fallolyckor på samma nivå
Projektägare: Karin Lagerkvist, enhetschef I-staben
Projektledare: Ingegerd Glimberg, arbetsmiljöinspektör IRS

1. Sammanfattning

Arbetsmiljöverket har medverkat i den europeiska SLIC kampanjen 2014. Att halka, snubbla och falla är den vanligaste orsaken till olyckor i alla branscher i hela Europa. Alla kan vi halka eller snubbla, oavsett ålder, yrke eller hälsotillstånd. I Sverige sjukskriver sig ca 5000 personer varje år på grund av fallolyckor på samma nivå som följd av att man halkar och snubblar. Totalt har 496 arbetsställen besökts inom livsmedelstillverkning, hotell- och restaurang, parti- och detaljhandel samt tillverkning inom stål och metall.

Inspektionerna omfattade:

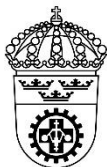
- systematiskt arbetsmiljöarbete
- underlag och gångtor inom- och utomhus
- nedsmutsning och hinder
- belysning, varselmärkning
- städning
- halksäkra skor
- planering av arbetet.

Till fler än hälften av arbetsgivarna har inspektionsmeddelande lämnats där totalt 752 krav har ställts. Flest krav har ställts på systematiskt arbetsmiljöarbete samt underlag och gångtor. Arbetsgivarna hade lätt för att ta till sig riskerna vi diskuterade och att vidta åtgärder mot riskerna.

2. Mål, syfte och avgränsningar för projektet

Syftet med kampanjen var att

- förmedla information till arbetsgivarna så att de kan motverka fallolyckor på arbetsplatsen

- förmedla information om förebyggande av fallolyckor till de medverkande inspektörerna
- en högre andel av landets arbetsgivare ska bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete och arbetar mer offensivt för en säkrare arbetsmiljö

3. Uppnått resultat för projektet

Alla kan vi halka eller snubbla, var som helst. Det kan hända oavsett ålder, yrke eller hälsotillstånd. Ingen av oss kan vara säker på att inte råka ut för det. Det gäller både män och kvinnor. När arbetsmiljön förbättras, avseende halk- och snubbelrisker eller andra risker, blir arbetsplatsen även mer tillgänglig för arbetstagare med funktionsnedsättning.

Vid inspektionerna, som har inriktats mot fallolyckor på samma nivå som följd av att man halkar och snubblar, har följande områden berörts: systematiskt arbetsmiljöarbete; underlag och gångytor inom- och utomhus; nedsmutsning och hinder; belysning, varselmärkning; städning; halksäkra skor; planering av arbetet. Vid inspektionerna har ofta, utöver halk- och snubbelrisker, ytterligare krav ställts på att åtgärda brister i arbetsmiljön (i annat ärende).

Totalt har 496 arbetsställen besökts och till fler än hälften av arbetsgivarna har inspektionsmeddelande lämnats. Besöken gjordes inom de näringsgrenar som utsetts för kampanjen. Totalt har 752 krav ställts. I samtliga branscher ställdes flest krav på systematiskt arbetsmiljöarbete. På många arbetsplatser saknades dokumenterade riskbedömningar. Därefter var det vanligast att ställa krav på underlag och gångytor. Flest krav per inspektion ställdes inom parti- och detaljhandeln.

Region	Antal besökta arbetsställen/planerat antal	Antal besök	Antal ställda krav	Antal im
IRN	92/88	111	128	57
IRM	96/105	117	124	49
IRÖ	94/120	128	153	53
IRV	110/145	150	111	55
IRS	104/65	136	236	71
Totalt	496 (479 Excel)	641	752 (496 Excel)	285

Samtliga diagram nedan är från uppgifterna som registrerats i Excel:

Diagram 1. Antal inspektioner inom respektive näringsgren

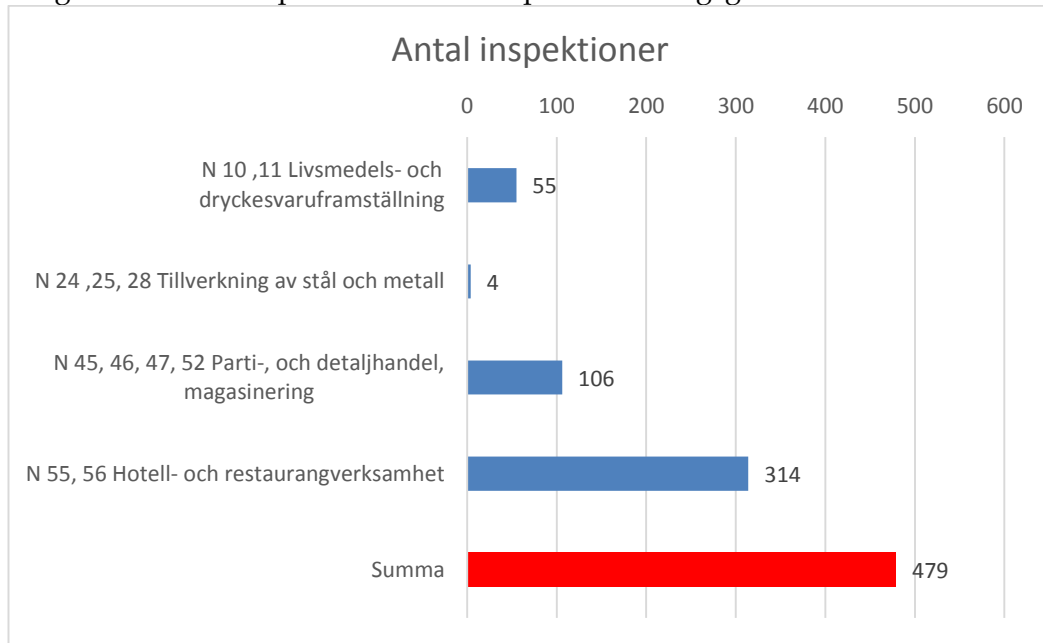

Diagram 2. Antal ämnesområden där krav ställts per inspektion inom respektive näringsgren

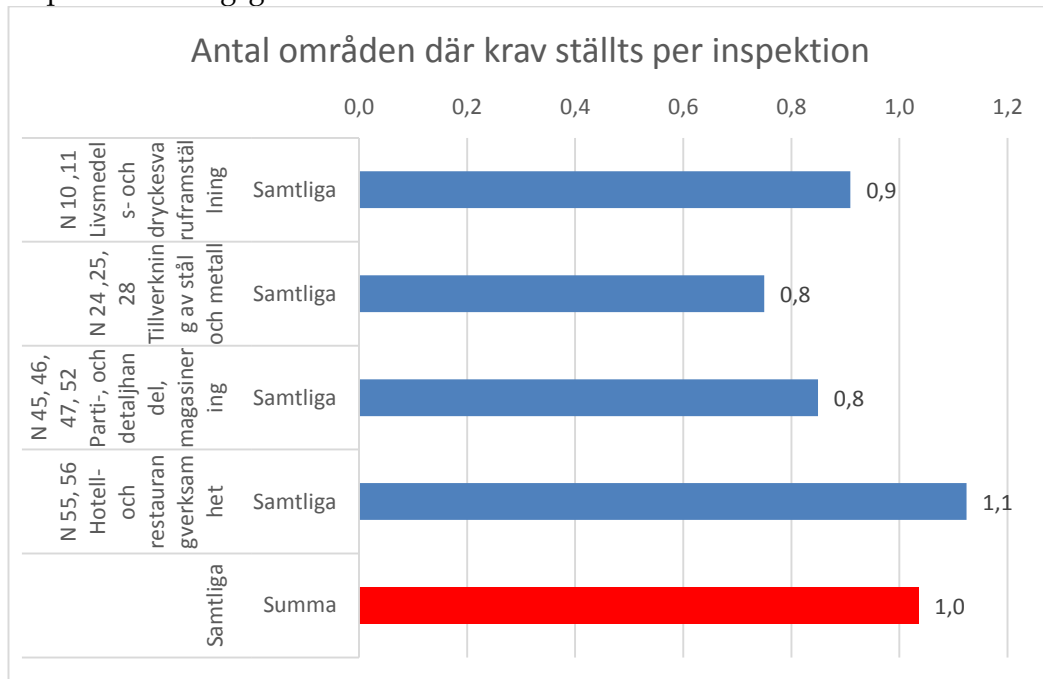
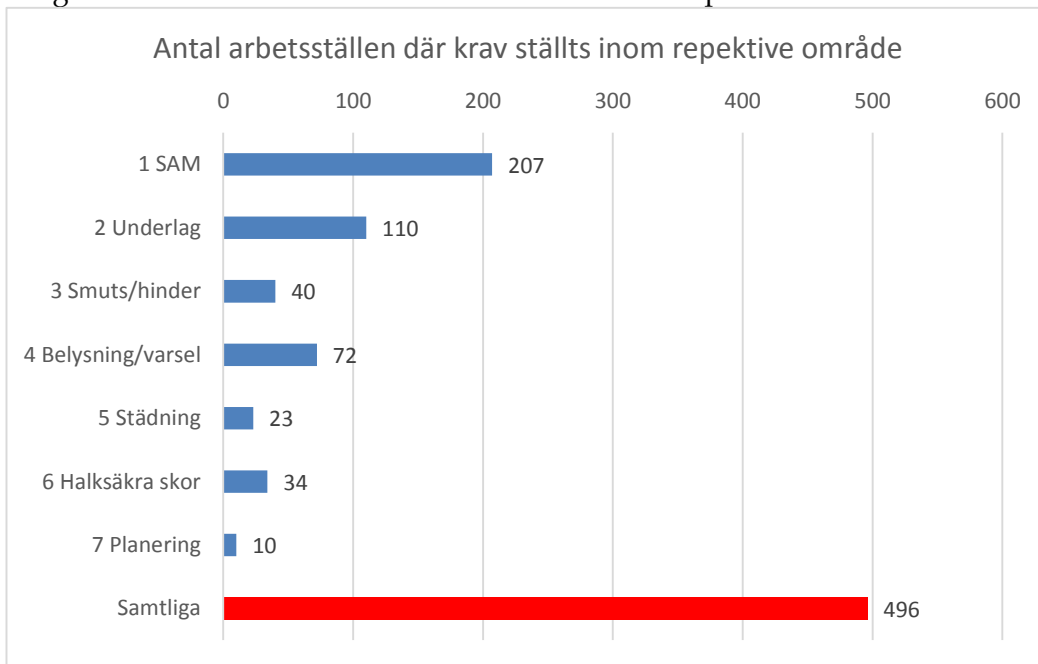

Diagram 3. Antal arbetsställen som fick krav inom respektive ämnesområde

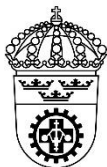

Diagram 4-6 nedan visar fördelningen av kravområden inom de olika näringsgrenarna och även antal anställda finns med i staplarna. Eftersom endast få besök gjordes i tillverkning inom stål och metall har vi utelämnat den näringsgrenen här.

Diagram 4.

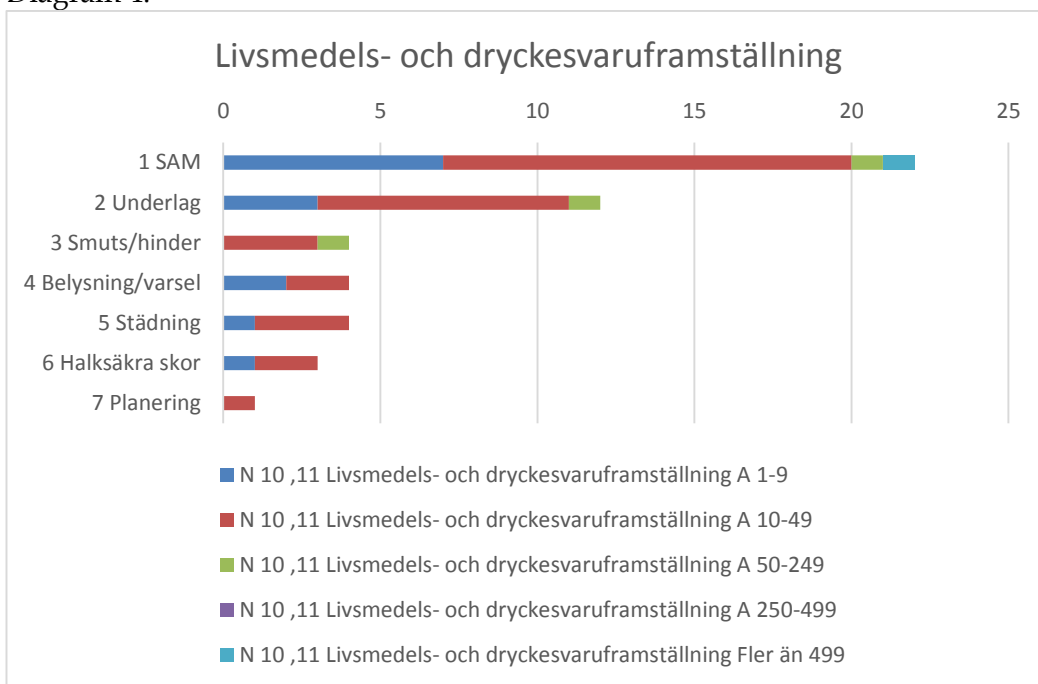

Diagram 5.

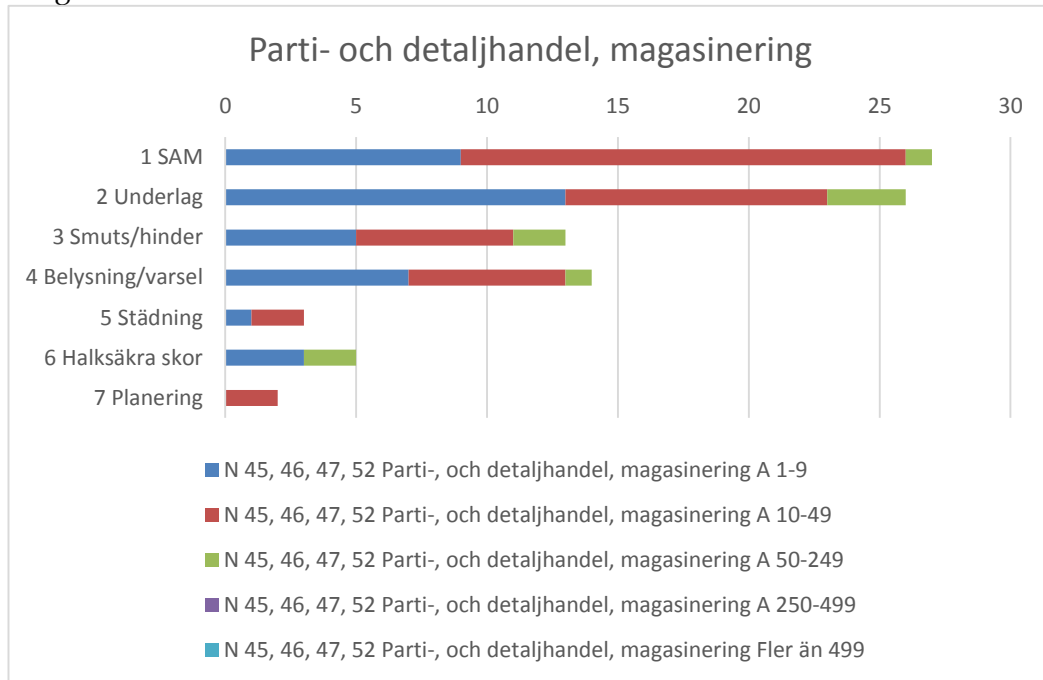
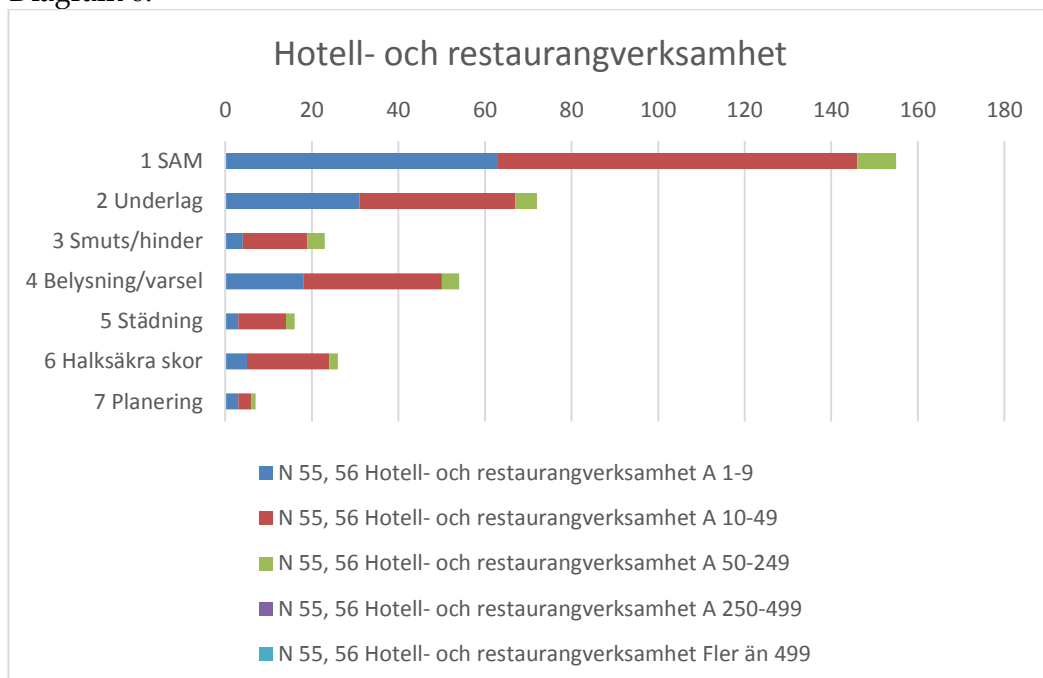
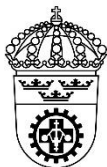

Diagram 6.

4. Diskussion och slutsatser

Arbetsgivarna och skyddsombuden hade lätt att ta till sig halk- och snubbelriskerna vi diskuterade och pekade på vid inspektionerna och de flesta vidtog snabbt åtgärder. Kampanjen blev ibland en ögonöppnare för arbetsgivarna och en start för ett mer engagerat arbetsmiljöarbete på arbetsplatsen. Även inspektörerna har blivit mer medvetna om halk- och snubbelrisker på arbetsplatserna och hur olycksfallsstatistiken ser ut. Vid inspektionerna diskuterades ofta även andra arbetsmiljörisiker. Utifrån erfarenheterna från inspektionerna har konstaterats att halk- och snubbelrisker är viktiga frågor som bör finnas med som en naturlig del vid alla inspektioner, oavsett bransch. Vi har flera goda exempel på företag som arbetat med halk- och snubbelriskerna på ett mycket bra sätt.

De flesta arbetsgivarna var medvetna om halkriskerna med t.ex. matspill men hade inte alltid vidtagit åtgärder. Däremot hade de inte funderat så mycket på riskerna vid varumottag, förråd och sophantering. Lagerutrymmen i butikerna var ofta belamrade och med många snubbelrisker.

Checklistorna togs fram med utgångspunkt från den checklista som SLIC:s arbetsgrupp i EU utformat. Checklistorna har varit till hjälp för inspektörer såväl som arbetsgivare. Arbetsgivarna uppskattade checklistan. De arbetsgivare som redan använde sig av diverse checklistor tyckte att de fick en fördjupning kring frågorna. En del arbetsgivare skrev ut checklistan från vår hemsida.

Åtgärderna mot halk- och snubbelriskerna var ofta enkla att genomföra. I kulturmärkta byggnader kunde det dock bli svårigheter.

Bilaga:
Checklista för arbetsgivare

Checklista fallolyckor

Fallolyckor på samma nivå som följd av att man halkar och snubblar

Europeisk kampanj SLIC 2014

Checklistan kan vara till hjälp när ni ska undersöka om det finns risk för fallolyckor på arbetsplatsen. Checklistan baseras på utvalda delar av nedanstående föreskrifter:

- Systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1
- Arbetsplatsens utformning, AFS 2009:2
- Skydd mot skada genom fall, AFS 1981:14
- Skyltar och signaler, AFS 2008:13
- Användning av personlig skyddsutrustning, AFS 2001:3

Vad det innebär att falla på samma nivå

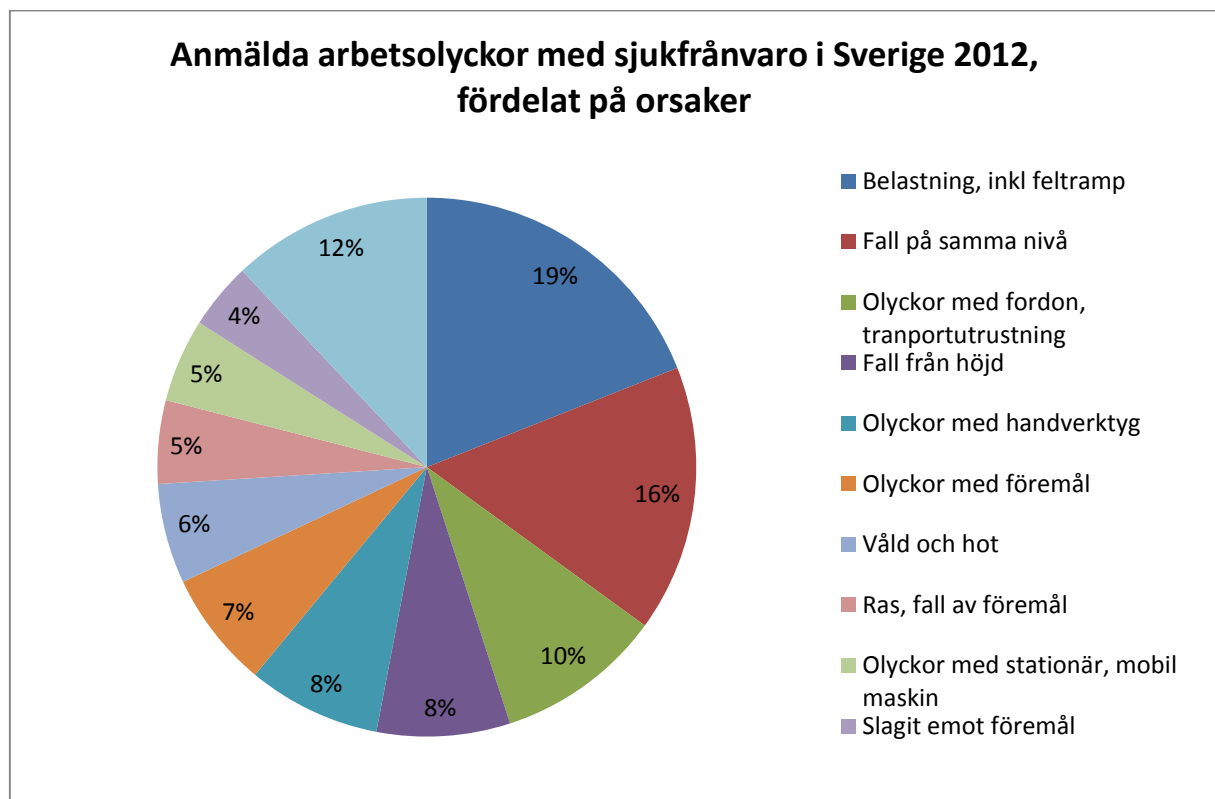
Alla kan vi halka eller snubbla, var som helst. Det kan hända oavsett ålder, yrke eller hälsotillstånd. Ingen av oss kan vara säker på att inte råka ut för någonting sådant.

De vanligaste orsakerna till att man halkar är blött eller halt golv samt is på gångytorna. Huvudorsakerna till att man snubblar är hinder i gångutrymmen och bristande ordning på arbetsplatser.

Olycksfallsstatistiken nedan bygger på alla anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro, d.v.s. från 1 dag och uppåt, under 2012. När den skadade halkat, snubblat eller fallit på samma nivå (även ojämnheter i golvet eller marken) är det att betrakta som en fallolycka på samma nivå.

När den skadade trampat fel så att en vrickning (eller annan inre skada) uppstått men inte fallit, eller om fallet är från en höjd (t.ex. från en stol, fast eller flyttbar stege, byggnadsställning eller trappa) är det inte en fallolycka på samma nivå i statistiken.

Inom EU utgör fallolyckor på samma nivå 14 procent av samtliga anmälda arbetsolyckor med fler än 3 sjukdagar.

	Frågor	Kommentarer	Brister	Regler
	Inledning			
	Har det inträffat någon fallolycka på grund av att man halkat eller snubblat på arbetsplatsen?			
1	Systematiskt arbetsmiljöarbete			
1a	Har ni undersökt och bedömt risken att någon kan råka ut för en fallolycka som följd av att halka eller snubbla på arbetsplatsen?	Riskbedömningen ska vara skriftligt dokumenterad.		8 § AFS 2001:1
1b	Har ni några planerade åtgärder för att förebygga fallolyckor som följd av att man halkar eller snubblar i verksamheten?	Handlingsplanen ska vara skriftligt dokumenterad.		10 § AFS 2001:1
1c	Har någon fått i uppgift att leda och kontrollera städarbetet? Har någon fått i uppgift att i övrigt förebygga fallolyckor som orsakas av att arbetstagare halkar eller snubblar på arbetsplatsen? Finns det en skriftlig uppgiftsfördelning på dessa arbetsuppgifter?	Uppgiftsfördelningen ska dokumenteras skriftligt om det finns minst 10 arbetstagare.		6 § AFS 2001:1 ändrad genom AFS 2003:4
2	Underlag och gångytor inom- och utomhus			
2a	Är golven fasta och stabila och utan farliga eller olämpliga upphöjningar, hål eller lutningar?	Finns t.ex. lösa golvkanter, utskjutande fästelement (skruvar mm), materialskarvar, lösa mattkanter som kan orsaka fallolycka? Förekommer golvgröpar eller golvrännor med snubbelrisk (är inte täckta)?		Generellt: 7, 40 §§ AFS 2009:2, 3 § AFS 1981:14 39 § AFS 2009:2 (mattkanter: inredning och utrustning så olycksfall undviks) 36 § AFS 2009:2 (täckta golvrännor och golvgröpar)

	Frågor	Kommentarer	Brister	Regler
2b	Är korridorer och gångar fria från enstaka trappsteg och trösklar som kan orsaka fallolycka?	<p>Enstaka trappsteg och trösklar får normalt inte förekomma, dock undantaget t.ex. k-märkta hus eller "orimliga" ombyggnationer. I sådana fall ska riskområdet istället markeras</p> <p>Ramper är i regel bättre än enstaka trappsteg.</p>		56 § AFS 2009:2
2c	Har golven lämplig ytsträvhet (halkmotstånd) för verksamheten?	<p>I arbetslokaler där halkrisken är särskilt stor behöver golvet normalt vara belagt med ytsträvt material, t.ex. där det förekommer vatten och fett (livsmedelslokaler).</p> <p>Åtgärder behövs i första hand på gångtor men vid behov på hela golvet.</p> <p>Det är lämpligt att golvet i duschutrymmet är strävt eller har halkhämmande matta. Tänk på att golv i duschutrymmen ska vara halkfria även när vatten kommer på dem.</p> <p>Halkrisk kan uppstå på durkplåt i fuktiga miljöer, gallerdurk är att föredra där.</p>		7, 42 §§ AFS 2009:2
2d	<p>Har halkrisker beaktats när arbete utförs utomhus?</p> <p>Har ni rutiner för att åtgärda halka på gångtor utomhus?</p>	<p>Halkrisker kan orsakas av t.ex. snö, is, löv, vått gräs, mossa eller lera.</p> <p>Förebyggande åtgärder mot halka är t.ex. snöskottning, sandning, saltning samt tak och vattenavrinning vid lastkajer utomhus.</p>		2 § AFS 1981:14 7, 63, 114 §§ AFS 2009:2

	Frågor	Kommentarer	Brister	Regler
3	Nedsmutsning och hinder			
3a	Är gångtytor fria från hinder och ovidkommande föremål som kan orsaka fallolyckor?	Exempel på snubblrisker: kablar, slangar, pallar, verktyg, kartonger mm. Är t.ex. stationära kablar och rör som inte kan flyttas täckta så att fallolyckor undviks?		4 § AFS 1981:14 39 § AFS 2009:2
3b	Utförs arbetet och underhålls utrustning så att man undviker att stänk och spill av vätskor (t.ex. olja och fett) eller rester av material hamnar på gångtytor?	Har ni t.ex. tänkt på: - val och placering av utrustning för att minimera stänk som kan orsaka halkrisk - att rengöra skosulor från fett och annan smuts - att arbete i frysrum kan utföras utan risk att halka och snubbla?		2 § AFS 1981:14 39, 114 §§ AFS 2009:2
3c	Är det ordnat så att man undviker att snö, lera och väta förs in i arbetslokalerna?	Kan föras in via t.ex. våta kläder, skor, paraplyer, fordon som kör in eller vått material som kommer in. Exempel på åtgärder: - lämpligt ordnade skrapgaller eller torkmattor - tak över entréer och lastkajer.		2 § AFS 1981:14 4, 39 §§ AFS 2009:2 (torkmattor, skrapgaller)
4	Belysning, varselmärkning			
4a	Är belysningen på arbetsplatsen anpassad så att arbetstagarna kan se tydligt för att undvika att snubbla och halka?	Otillräcklig, alltför stark eller bländade belysning, reflexer och skuggbilder ökar risken för olycksfall. Stora ljusförändringar mellan olika lokaler kan medföra anpassningssvårigheter.		10, 12 §§ AFS 2009:2

	Frågor	Kommentarer	Brister	Regler
4b	<p>Har de platser där ni bedömt att det finns risk för fallolycka markerats?</p> <p>Fara (med tilläggsskylt som anger farans art)</p> <p>Hinder/Snubbelrisk</p> 	<p>Skyltar och/eller märkning ska användas då fallrisker inte kan undvikas med andra åtgärder.</p> <p>Slutningar, enstaka trappsteg, plötsliga förändringar från ett golvmaterial till ett annat eller hinder som inte går att ta bort kan innebära snubbelrisk och ska markeras.</p> <p>Om effekten är lika kan istället avvikande färg användas för att markera hinder eller nivåskillnad.</p>		<p>2 § AFS 2008:13, bilaga 2 och 5 74 § AFS 2009:2</p>
5	<p>Städning</p>			
5a	<p>Finns rutiner för när, hur och av vem städning ska utföras?</p> <p>Har ni tagit hänsyn till hur fallolyckor ska undvikas på grund av städning (vått och halt golv)?</p> 	<p>Rutinen kan t.ex. innehålla: – när våtrengöring av golv ska ske så att arbetstagarna kan vistas på det rengjorda golvet först när det är torrt – lämpligt val och dosering av rengöringsmedel för golvtypen så att risk för halka minimeras.</p> <p>Har någon särskild utsedd arbetstagare fått till uppgift att städa vid behov (t.ex. vid spill, även efter kunder som spiller mat på golvet i restaurangen).</p>		<p>114 § AFS 2009:2 5 § AFS 2001:1</p>

	Frågor	Kommentarer	Brister	Regler
6	Halksäkra skor			
6a	Har ni undersökt om arbetstagarna behöver skor som motverkar halka i verksamheten?	<p>Skyddsskor är att betrakta som personlig skyddsutrustning när den är CE-märkt. Halksäkra skor är även märkta med SRA, SRB eller SRC (gäller ej på is).</p> <p>Personlig skyddsutrustning används bara om skydd mot olycksfall inte kan nås på annat sätt.</p> <p>Bör provas ut/testas på arbetsplatsen. Ska anpassas till individens behov.</p>		<p>5, 6 §§ AFS 2001:3 2 § AFS 1981:14 2 kap. 7 § AML</p> <p>3 § AFS 2001:3 (CE-märkning)</p>
6b	Tillhandahåller arbetsgivaren skyddsskor om undersökningen visat att halksäkra skor behövs?	Skyddsutrustningen tillhandahålls av arbetsgivaren. Gäller även inhyrd arbetskraft.		4 § AFS 2001:3
6c	Använder arbetstagarna de CE-märkta skor som ni försett dem med i de fall undersökning visat att det behövs?	Arbetstagarna ska följa arbetsgivarens instruktioner.		10, 11 §§ AFS 2001:3
7	Planering av arbetet			
7a	Vet arbetstagarna till vem man ska rapportera spill och nedsmutsning som kan orsaka fallolycka/ vem man ska kontakta för att ordna städning?			
7b	Är arbetet planerat så att fallolyckor undviks?	<p>Exempel på risker är att:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bära eller transportera varor på sätt som begränsar synfältet – utföra arbetsuppgifter som stör balansen – springa/stressa när arbetsuppgifter utförs. 		2 § AFS 1981:14

	Frågor	Kommentarer	Brister	Regler
8	Övrigt			
8a	Ger ni skyddsombud och arbetstagare möjlighet att medverka i arbetet med att åtgärda bristerna?			4 § AFS 2001:1
8b	Behöver ni anlita företagshälsovård eller annan sakkunnig hjälp utifrån i arbetet med att åtgärda bristerna?	Behövs om arbetsgivaren inte har tillräcklig kompetens.		12 § AFS 2001:1

ARBETSMILJÖ
VERKET

Arbetsmiljöverket
112 79 Stockholm
Besöksadress Lindhagensgatan 133
Telefon 010-730 90 00
E-post: arbetsmiljoverket@av.se
www.av.se

Den här rapporten kan laddas ner från vår webbplats
www.av.se/publikationer/rapporter/

ISSN 1650-3171

Vår vision: *Alla vill och kan skapa en bra arbetsmiljö*